

GELECEKTEKİ FELSEFE

FRIEDRICH NIETZSCHE

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN
ÜMİT ÖZDAĞ

FOL® 01

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 13858

FELSEFE 01
FRIEDRICH NIETZSCHE KİTAPLIĞI 01

GELECEKTEKİ FELSEFE
FRIEDRICH NIETZSCHE

ÇEVİREN: ÜMİT ÖZDAĞ

ÖZGÜN AD: *VORSPIEL EINER PHILOSOPHIE DER ZUKUFT*
EDİSYON: FISCHER BÜCHEREI, FRANKURT 1959

YAYINA HAZIRLAYAN: EBUBEKİR DEMİR
LATİNCE-GREKÇE ÇEVİRİLER: NALAN ERGÜN
REDAKSİYON: MAK GRUP REDAKSİYON EKİBİ
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-605-69245-5-2

BASKI: AYRINTI BASIMEVİ ANKARA - SERTİFİKA NO: 13987
I. BASKI: MART 2019

İLETİŞİM ADRESLERİ
CINNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

FRIEDRICH WILHELM NIETZSCHE

Prusya, Lützen yakınlarında Röcken'de doğdu (1844). Schulpforta'da okudu (1858-64). Bu sırada arkadaşları ile birlikte 'Germanika' adlı derneği kurdu. Bonn Üniversitesi'nde klasik filoloji eğitimi gördü (1864-65). Basel Üniversitesi'nde klasik filoloji profesörü olarak ders vermeye başladı (1869). Görme bozukluğu ve migren nedeniyle görevini bıraktı (1879). Ruhsal çöküntünün etkisiyle bir süre akıl hastanesinde kaldı. Daha sonra Weimar'a yerleşti ve ölene dek orada yaşadı (1900). Başlıca Eserleri: *Homer und die Klassische Philologie* (1869), *Die Geburt der Tragödie aus dem Geiste der Musik* (1873), *Also Sprach Zarathustra* (1883-91), *Gedichte und Sprüche* (1898), *Ecce Homo* (1908), *Dionysos-Dithyramben* (1888))

ÜMİT ÖZDAĞ

Toykyo, Japonya doğumludur (1961). İlk, orta ve lise öğrenimini TED Ankara Koleji'nde tamamladı. Münih Ludwig Maximilians Üniversitesi'nde siyasal bilgiler, felsefe ve iktisat fakültelerinde okudu (1980-1986). Uzun süre Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde ders verdi. 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü başkanlığını yürütmektedir.

Başlıca Eserleri: Friedrich Nietzsche, *Tan Kızılığ* (2014); Friedrich Nietzsche, *Bilim ve Bilgeliğin Savaşı* (1990); *Algı Yönetimi* (2018), *İstihbarat Teorisi* (2018), *Yeniden Türk Milliyetçiliği* (2016).

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
Eğitim Kurumlarımızın Geleceği Üzerine Düşünceler	
BİRİNCİ BÖLÜM	14
EĞİTİM KURUMLARIMIZIN GELECEĞİ ÜZERİNE	
BİRİNCİ KONFERANS	
İKİNCİ KONFERANS	33
ÜÇÜNCÜ KONFERANS	50
DÖRDÜNCÜ KONFERANS	65
BEŞİNCİ KONFERANS	77
İKİNCİ BÖLÜM	85
1882'DEN 1988'E KADARKİ DÖNEMDEN PLANLAR	
1. 1882'den 1885'e Kadarki Dönemden Planlar	85
2. Plan 1886	87
3. 1887'den 1988 Başına Kadar Plan	90
5. Son Plan, Sonbahar 1888	95
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	97
AHLAK ÜSTÜ ANLAMDA HAKİKAT VE YALAN ÜZERİNE	
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	104
MEKTUPLARDAN SEÇMELER	
DİZİN	124

ÖNSÖZ

Eğitim Kurumlarımızın Geleceği Üzerine Düşünceler¹

Kendisinden bazı şeyler beklediğim okur, üç özelliğe sahip olmalıdır. Sakin olmalı ve telaşsız okumalıdır. Kendisini ve 'eğitimi' sürekli araya sokmamalıdır. Son olarak bitişte sonuç, yeni liste gibi şeyler beklememelidir. Listeler ve lise ile diğer okullar için yeni ders saatleri programı sözü vermiyorum. Daha çok görgünün derinliklerinden gerçek kültür sorunlarının zirvesine giden bütün yolu ve oradan kuru yönetmeliklerin ovasını ve ince liste eserlerini kat edebilecek durumda olanların çok güçlü doğalarına hayran oluyorum. Aksine memnunum yüksekçe bir dağa nefes nefese tırmandığım ve yukarıdaki açık manzara karşısında sevindiğimde. İşte bu kitapta liste sevincini asla memnun etmeyeceğim. Galiba ciddi insanların tamamen yeni ve temiz eğitimin hizmetinde ve ortak çalıştıkları, güncel terbiyenin yeniden yasa koyucuları oldukları bir zamanın geldiğini görüyorum: Terbiyenin-eğitim-olduğu. Olası ki yeniden listeler yapmak zorundalar. Ama bu zaman ne kadar uzakta! Ve bu arada neler olmayacak. Belki onla günümüz arasında liselerin yok edilmesi var, belki de üniversitelerin dahi ortadan kaldırılması veya en azından anılan eğitim kurumlarının toptan yeniden düzenlenmesi. Öyle ki onların eski listeleri daha sonraki gözlere sıırıklarla inşa döneminin kalıntıları gibi gelebilir.

¹ *Bilim ve Bilgeliliğin Savaşı* eserinin, 'Yazılmamış Beş Kitaba Beş Önsöz'den bu edisyon için esere eklenmiştir. (Yay. Haz.)

Bu kitap sakın okuyucular içindir. Hızla geçen çağımızın baş döndürücü telaşına kapılmayan ve henüz putperestçe bir zevkle kendisini onun tekerlekleri altına atmayan insanlar için. Yani henüz bir şeyin değerini zaman tasarrufu veya zaman kaybına göre ölçmeye alışmamış insanlar için. Yani çok az insan için. Ama bunların ‘daha zamanı var.’ Bunlar kendilerinden utanmadan günlerinin en verimli ve en güçlü anlarını ararlar, eğitimimizin geleceği hakkında düşünmek için. Bunlar gerçekten faydalı ve değerli bir biçimde akşama ulaşacaklarına yani *meditatio generis futuri*²ye inanabilirler. Böyle bir insan okurken düşünmeyi henüz unutmamıştır. O satırlar arasından okuma gizliliğini de anlamıştır. Öylesine müsrif şekillenmiştir ki okuduğu şey hakkında düşünür; belki de kitabı elinden bıraktıktan uzun bir süre sonra. Ve bunu da bir eleştiri yapmak veya yeniden bir kitap yazmak için değil, sadece öylesine, düşünmek için yapar. Düşüncesiz müsrif! Sen benim okurumsun. Çünkü sen yeterince sakın olacaksın, yazar ile birlikte uzun bir yola çıkmak için. Yazar yolun amacını göremez. Amaca dürüstçe inanmak zorundadır, böylelikle sonraki bir, belki uzak bir kuşak gözleriyle görsün bizim neye kör ve sadece güdülerle yönetilerek dokunduğumuzu. Eğer okur buna karşın, sadece hızlı bir sıçrayışın, neşeli bir eylemin yeterli olduğunu, eğer mesela devlet tarafından yeni bir ‘kurum’ ile önemli olan şeylere erişildiğini düşünürse, onun ne yazarı ne de gerçek sorunu anlamadığından korkmalıyız.

Sonunda ondan istenen üçüncü ve en önemli istek ortaya çıkar: Hiç bir şekilde modern insanın tavrına uyararak kendisine ve ‘eğitim’ni ölçüt gibi ortaya getirmemeli, sanki onunla her şey için bir kıstasa sahipmişçesine. Eğitimi gerçekten az, hatta küçük görebilecek kadar yeterli eğitilmesini arzu ederiz. O zaman, doğrudan doğruya sadece bilmemekten ve bilmemeyi bilmeye cesaret ederek onunla

² Lat. “Gelecek kuşağın düşüncesi.” (Yay. Haz.)

konuşan yazarın yönetimine güvenerek girecektir. Güçlü şekilde uyarılmış, bizim günümüzün barbarlığı için bir duygudan, biz on dokuzuncu yüzyıl barbarlarını diğer barbarlardan ayırandan, başka bir şey istemez. Şimdi elinde bu kitapla benzer duygularla oraya buraya sürüklenenleri arar. Varlıklarına inandığım siz yalnızlar birbirinizi bulun. Siz gönlü toklar, siz Alman ruhunun bozulmuşluğunun üzüntüsüne kendi benliklerinde katlananlar. Siz gözleri yeteneksiz kedersizler, telaşlı bakışlarla bir düzeyden öbürüne kayın. Siz gururlular, Aristoteles'in övdüğü, kararsızca ve bir şey yapmadan, büyük şereflerin ve büyük eserlerin sizi istediği zamanlar dışında, yaşayanlar. Size sesleniyorum. Sadece bu defa uzaklığınızın ve güvensizliğinizin, mağarasına büzülüp saklanmayın. Düşünün. Bu kitabın sizin tellalınız olması kararlaştırılmıştır. Eğer siz her şeyden önce kendi silahlarınızla savaş alanına görünürseniz *kimi hâlâ sizi çağıran* tellala geri dönüp bakmak arzusu sarar?

BİRİNCİ BÖLÜM EĞİTİM KURUMLARIMIZIN GELECEĞİ ÜZERİNE

BİRİNCİ KONFERANS 16 OCAK 1872

Saygıdeğer dinleyicilerim, benimle birlikte üzerinde düşünmeyi arzu ettiğiniz konu, o kadar ciddi ve önemli ve bir anlamda öyle tedirgin edici ki, ben de sizin gibi, aynı konu üzerinde birşeyler öğreteceğine söz veren herhangi bir kişinin hissedeceği gibi, bu kişi ne kadar genç olursa olsun hatta kendisini bu iş için olağanüstü yeterli görürse görsün, kendisinden, kendi gücünden hareketle, biraz yeterli ve bu ödevde uygun bir şeyler ortaya koyacağından şüphe ediyorum. Buna rağmen onun şimdi bize tekrar anlatmak istediği, eğitim kurumlarımızın geleceği *ile ilgili* tedirgin edici soruya dair bazı doğru şeyler duymuş olması mümkündür. Günümüzün rezilliklerinden hareket ederek, gelecekle ilgili kehanetlerde bulunmaya hakkı olan Romalı Harispecies benzeri, önemli ustalara da sahip olmuş olabilir.

Gerçekten böyle birşeyi göze almak zorundasınız. *Bir kez garip*, temelde gerçekten *suçsuz olduğum koşulların* neticesinde bazı garip adamların bu konu üzerindeki konuşmalarına kulak misafiri oldum ve gözlemlerinin ana noktalarıyla sorunu ele alış biçimlerini, ben de aynı konu üzerinde düşünürken, sürekli aynı yanlış yöne girmemek için, zihnime kazıdım.

Bununla beraber, bu insanların gerek yasaklanmış hakikatleri atılınca dile getirişi, gerekse daha da atılınca gelecekle ilgili ümitleri kulağımın dibinde ve benim şaşkın-

lıgımı uyandırarak doğruluklarını ispat edişi var ki, benim öyle iyimser bir cesaretim yok. Bana böyle bir konuşmayı nihayet bir kere yazıya dökmek ve böylece bu tür göze batan görüş ve sözlerle ilgili yargıları da tahrik etmek daha faydalı göründü. Bundan dolayı özel nedenlerle bu kamuya açık konferansın verdiği imkânı bu iş için kullanabileceğime inandım.

Böyle bir konuşmanın nasıl bir yerde yapılması gerektiğinin tamamen bilincindeyim. *Öyle bir şehir ki, yurttaşlarının eğitim ve öğretimlerini kıyas kabul etmez şekilde teşvik etmeyi deniyor*; büyük devletlerin utanması için bir ölçek. Bu umudumda yanılmadığımdan eminim. *İnsan nerede bir iş için fazla şey yaparsa, orada onun hakkında daha fazla düşünür*. Ama bu konuşmanın tekrar anlatımında sadece, neye değinilebileceğini derhâl anlayan, susulması gerektiğinde ek izahat istemeyen, *dinleyiciler tarafından tam anlamı ile anlaşılacağım. Onların birşeyi öğrenmek zorunlulukları yok, sadece hatırlatmak yeter*.

Şimdi saygıdeğer konuklarım, masum tecrübemi ve şimdiye değin adlandırılmamış daha da masum bu insanların konuşmasını dinleyin.

Kendimizi genç bir öğrencinin içinde bulunduğu duruma koyalım. Yani öyle bir duruma ki, günümüzün dursuz duraksız ve hızlı hareketlerinin âdeta inanılmaz olduğu. Böyle kayıtsız bir şekilde kendini güvende hissetmek ve böyle andan koparılan sanki zaman dışı memnuniyeti olası görebilmek için, insan bunu yaşamak zorundadır. Böyle bir durumda, benim yaşımda olan arkadaşımınla beraber Ren nehri kıyısındaki üniversite şehri Bonn'da yaşadım. *Bütün planların ve amaçların yok olduğu gelecekle ilgili düşüncelerden koptuğu bir yıl*, benim şimdiki duygularım için hemen hemen rüya gibi bazı şeyleri taşır. Hâlbuki aynı şey iki taraftan, önce ve sonradan, *uyanıklığın zaman duvarlarıyla çevrilmiştir*. Biz, ikimiz, rahatsız edilmeden kalmıştık, sanki temelde başka türlü bir heyecan ve çabalayıcı bağla birlikte